

HEDİYELER

NURUDDIN FARAH

Somalili romancı. 1945 yılında, o yıllarda İtalyan sömürgesi olan ülkesi Somali'nin Baidoa şehrinde doğdu. Tüccar bir babanın ve meşhur Somalili şair Aleeli Faduma'nın oğlu olan Farah, Etiyopya'da ve Mogadişu'daki sömürge okulu Institutio Magistrale'de eğitim gördü. Hindistan'da Panjab Üniversitesinde felsefe ve edebiyat eğitimi gördüğü yıllarda ilk romanı *From a Crooked Rib*'i yayımladı. İkinci romanı *A Naked Needle* yayımlanır yayımlanmaz, ülkeye girişi yasaklandı ve uzun bir sür- gün donemi başladı. Sürgün hayatı boyunca Almanya, İngiltere, Amerika, Uganda, Gambiya, Nijerya ve Güney Afrika'da yazı hayatını sürdürdü. Afrika diktatörlüğü- nü sorguladığı ilk üçlemesi "Bir Afrika Diktatörlüğü Teması Üzerine Çeşitlemeler" başlığı altında yayımlanır. Üçlemeyi oluşturan romanlar *Sweet and Sour Milk*, *Sardines* ve *Close Sesame*, Somali diktatörlüğü bağlamında Afrika otokrat sistemlerini, postkolonilerin siyasal ve toplumsal yapısının karmaşıklığını göz önüne serer. İkinci üçlemesi, "Güneşteki Kan" ise *Haritalar*, *Gifts* ve *Secrets* adlı romanlardan oluşur. Bir diğer üçlemesi de "Kusurlu Geçmiş" etiketiyle yayımlanan *Links*, *Knots* ve *Crossbones* adlı romanlarından oluşur. Farah, 1998 yılında sürgünlük durumuna dair yazdığı bir yazıda romanları hakkında şunları söyler: "Romanlarım erkeklerin yönettiği bir dünyanın haşın soğuğunda tir tir titreyen kadınlar hakkındadır; adaletten yoksun sıradan insanlar hakkındadır, vicdanıyla işkence gören işkenceci hakkındadır; ihanete uğramış hain hakkındadır."

Son iki romanı, *Hiding in Plain Sight* ve *North of Dawn*'da ise terör ve mülteci sorununu gündeme getiren Farah, şu sıralarda üçlemenin son romanını yazmaktadır.

AHMET SAİT AKÇAY

Cape Town Üniversitesi Afrika Çalışmaları Merkezi'nde öğretim üyesi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde lisans ve YTÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü'nde yüksek lisansını tamamladıktan sonra Cape Town Üniversitesi Afrika Çalışmaları Bölümü'nde MPhil derecesi aldı. Hâlen aynı bölümde doktora çalışmalarına devam eden Akçay, Afrika modernist şiirinin öncü şairlerinden Christopher Okigbo ve Dambudzo Marechera üzerine çalıştı. Doktora çalışmasında Nuruddin Farah'ın romanları üzerine yoğunlaşan Akçay, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin önde gelen haftalık gazetesi Mail & Guardian'da yazmaktadır. Akçay'ın *Siyabesta*, *Hayy*, *Mukavemet*, *Cape Town Öyküleri*, *Joburg*, *Benim* adlı öykü kitapları, *Okumanın Farkı: Orhan Pamuk ve Bellekteki Huriler: İslamcı Popülist Kültüre Eleştirel Yaklaşım* mevcuttur.

SEL ERENSAL

1995 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nden mezun olduktan sonra 2020 yılında Edinburgh Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde yüksek lisansını tamamladı. Çevirileri: Wole Soyinka: *Aké: "Bir Edebiyat Devinin" Çocukluk Yılları* (Hece Yayınları, 2024) ve *Dünyanın En Mutlu İnsanlarının Ülkesinden Günlükler* (Hece Yayınları, 2025).

HEDİYELER

NURUDDIN FARAH

Önsöz

AHMET SAİT AKÇAY

Türkçesi

SEL ERENSAL

HECE YAYINLARI

ÖNSÖZ

AHMET SAİT AKÇAY

Hediye Vermenin Siyaseti ve Afrika

Hediyeler, Nuruddin Farah'ın 1993 yılında "Güneşteki Kan" üçlemesinin ikinci romanı olarak yayımlanır. Roman güçlü bir kadın karakter olarak çizilen Duniya'nın hikâyesine odaklanır.

Duniya adı üzerinde 'dünya' anlamında, sembolik olarak da dünyanın çilesini yüklenen, ataerkil bir toplumda yetiştirilmiş, adetlere, gelenek-göreneklere boyun eğmek zorunda olan otuz beş yaşında bir anne. Duniya iki defa evlenmiş, üç çocuğa bakmakla yükümlüdür. Bir Kadın Doğum Hastanesi'nde baş hemşire olarak görev yapan Duniya'nın ilk evliliği, babasının zoruyla kendisinin üç katı yaşındaki bir adamla gerçekleşir. Ondan boşandıktan sonra gazeteci olan Taariq ile evlenir, zaman içerisinde onunla da anlaşamaz ve ayrılırlar. En nihayetinde hoşlandığı Bosaaso ile hayatını devam ettirmeye karar verir.

Roman boyunca Duniya'nın bireysel hikâyesine tanık olurken, her bölüm sonunda Amerika ve Avrupa ülkelerinin yardım ve bağış paketleriyle ilgili gazete ve radyo haberlerine yer veren Farah, politik yardımların ülkeyi nasıl resmettiğini, yardıma muhtaç göstererek değersizleştirdiğini açıkça gösterir.

Roman en temelde hediyeleşmenin mantığını sorgularken, hediye vermenin/almanın neye tekabül ettiğini bireysel, toplumsal ve global düzeyde ne tür sonuçlar doğurabileceğini gösterir.

Romanın başlarında Bosaaso ile Duniya arasındaki şu konuşma teklif etmenin somut olarak ne olduğuna dair bize ipuçları verir:

“Neden başkalarının sunduğu şeyleri kabul etmek konusunda bu kadar isteksizsin?”

“Çünkü birine istemediği şeyler sunmak karşındakini kabul etmeye mecbur kılar, bağımlılık labirentinin içine hapseder. Bu konularda benden daha bilgilisin, biz Üçüncü Dünya insanları, Birinci Dünya ülkelerinin bize sunduğu sözde yardımlar yüzünden gururumuzu ve özgüvenimizi kaybetmedik mi?” (41).

Roman hediye vermenin siyasal, ekonomik ve kültürel sonuçlarını, özelde Somali, genelde Afrika bağlamında tartışmaya açar. Farah’ın argümanlarını izlediğimizde pek de insani olmayan bir resimle karşı karşıya kalırız. Farah’ın, romanın yazılışında Marcel Mauss’un *Gifts* (Hediyeler) kitabına olan borcunu belirtmesi, dolayısıyla hediye vermenin ekonomi-politiğine gönderme yapması önemlidir.

Farah, “Afrika Diktatörlüğü Teması Üzerine Çeşitlemeler” ve “Güneşteki Kan” üçlemelerinde, ülkesinin gerçekdışı temsillerine karşı hakikati savunduğunu belirtir. Çarpıtılmış gerçekliğe karşı gerçek resmi öneren Farah, hemen hemen tüm romanlarında Afrika’nın doğru bir şekilde okunmasını salık verir. Bu romanında da global bir meseleyi, yardımları sorunsallaştırır. Yardım etmenin, hediye vermenin etiği ve siyasi sonuçları roman boyunca tartışılır.

Farah bir yazısında *Hediyeler*’in ‘dış yardımlar’ hakkında olduğunu söyler. Farah insani yardımlar, kalkınma yardımları, bağışlar, hediyeler, kısacası hediye vermenin insani boyutunu tartışırken bize en temel ilkeyi hatırlatır. Hediye vermenin ya da bağış yapmanın en temelde bir ‘çıkar ilişkisi’ olduğu ve bu çıkar ilişkisinin her zaman onuru zedeleyici olduğuna parmak basar. Hediye vermek her zaman karşılıklı ilkesine dayanır ve bu her zaman ötekini, muhtaç olanı konumlandırmakla ilintilidir. Bu konumlandırma Afrika söz konusu olduğunda her zaman daha aşağı, daha az insani durumuna tekabül eder. Bugün Afrika’da olan da bunun özetidir. Uluslararası insani yardım kuruluşlarının, dini yardım örgütlerin, vakıfların Afrika’ya

el uzatmasını, yardım etmesini başka şekilde okumanın imkânı yoktur. Bu da şüphesiz Afrika'nın dışa bağımlılığını destekleyen Afropessimist söylemin etkisini ve gücünü gösterir. Unutmamalıyız ki, Afropesimizm Batı tarafından 1980'lerde, tam da Afrika ülkelerinin soğuk savaş sonrası demokratikleşme sürecinde icat edilmiştir. Kısacası, Farah kalkınma, bağış ve her türlü yardımın Afrika'yı daha da fakirleştirerek bağımlı kıldığına inanır. Roman, bu iddiayı doğrulayan örneklerle doludur.

“Hediyeler verir ve bunun kefaretimizin bir kısmını ödeyeceğini umarız. Kendimizi üstün hissetmek, hediye alan kişinin açık ellerini hakir görmek için hediye veririz. üstünlük sağlamak için veririz” (245).

Zira Nietzsche'ye göre, merhamet her zaman gücü elinde tutanın ayrıcalığıdır. Ve merhamet hiçbir zaman karşılıklı ilkesine yaslanmaz. Hediye veren bu merhametin temsili de oluyor aynı zamanda. Ve şu soruyu sorar Taariq haklı olarak: “Entelektüel (bir) devlet adamı ileride Afrika'nın Avrupa'ya, Kuzey Amerika'ya ya da Japonya'ya gıda yardımı yapacak bir konuma geleceğini düşünüyor mu? Bu söylemlerle Afrika'yı sonsuza kadar bağımlı kılacağıının farkında mı?” Bu ironik sorunun cevabı yoktur, zira Afrika düşüncesinin bizatihi kendisi tutsak edilmiştir, bu durumda Afrika'nın kalkınmasını düşünmek imkânsızdır. Afrika'ya göz dikmiş ülkeler buna asla izin vermeyecekler. Taariq'a göre, “Her hediyeinin bir kimliği vardır – verenin kimliğini taşır. Yabancı devletlerin Afrika'nın aç insanlarına bağışladığı her pirinç çuvalının üstünde, bağışçının karakteri ve zihin yapısı, adı ve ülkesi damgalanmıştır” (248).

Afrika'nın bağımlı olması, başka güçlerin, ülkelerin işine yarar. Afrika'nın yoksullaşmasını sürdürebilir kılan yardımlar esasında başka ülkelerin refahını da çoğaltır. Walter Rodney'nin dediği gibi, Afrika'nın yoksullaşması Avrupa'nın kalkınmasıyla gerçekleşen bir hakikat bugün.

“Geçen hafta bütün dünya koşarken, Afrika açlıktan kırılıyordu. Geçen hafta milyonlarca insan Olimpiyat rekorlarını kırdı. Sudanlı bir atlet New York’taki meşaleyi yakmak için dünyanın bir ucundan diğerine uçtu. Geçen hafta milyonlarca kamera bitiş kurdelesini göğüsleyen sporcuların sevincini fotoğrafladı-medyada hareketliliğin doruklara çıktığı olaylardı bunlar. Günün anısına saat başı düzenlenen spor müsabakaları, Batı Avrupa, Kuzey Amerika, Japonya, Güney Doğu Asya ve Hindistan’daki radyo spikerlerini ve televizyon ekiplerini meşgul etti. En sonunda ise bütün müsabakalar bir dizi istatistik haline geldi; müsabakalara kaç kişi katıldı, açlıkla boğuşan Afrika’ya yardım amacıyla ne kadar para toplandı? Geçen hafta, dünyanın açlıktan ölmeyen bölgelerinden gelen insanlar koşarken, herkesten önce kendini besleyen bir medya aktivitesi olarak televizyon programlarında yer alırken Afrika kenarda, kameraların görüş açısı dışında, koşucuların ülkelerinden ve devletlerinden gelecek bağışları, sadaka bekler gibi elinde boş bir kapla bekledi. Boş emaye kaplar mükemmel fotoğraf verdi. Kameralar mümkün olan her açıdan onları videoya çekti. Açlıktan ölmek bu günlerde medyanın ilgisi haline geldi. Alaycılığımı mazur görün ama bunun bir hakikat haline geldiğine inanıyorum” (244-245).

Talal Asad 1970’lerde yazdığı bir yazısında, “Bizler Batı medeniyetinin askerleriyiz’ demişti. Bu yargıyı bir adım daha ileri taşıyan David Scott, *Consripts of Modernity* eserinde bizim modernitenin mahkûmu olduğumuzu hatırlatır. Çünkü modernite hiyerarşik bir sistem kurmuştur, tarihi doğrusal ve ilerlemeci olarak belirleyince dünyanın tüm toplumları bundan nasibi almıştır, kategoriler, alt kategoriler üretmiştir sözelimi, gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş toplumlar. Modern ve modern-dışı ayrımlar da bunun bir parçasıdır, Üçüncü Dünya kavramı mesela. Ancak modernlik ya da modern söylem bilgiyi üreten ve bunu bize inandırıcı kılan bir güce sahiptir. Yukarıdaki pasajda hakikatin nasıl icat edildiği ve bunun

tüm dünyada Afrika üzerine konuşurken nasıl tüketilip bir çürütülemez hakikat haline geldiği apaçıktır. Sadece yoksulların yaşadığı bir Afrika'yı üretmek, kıtayı da yeni sömürge biçimlerine mahkûm etmektir. Bugün Afrika'nın temsili tüm dünyada maalesef Ferah'ın on yıllar önce uyardığı durumdan daha vahimdir. Bugün bu bilgi medya yoluyla hakikat olarak yayılmaktadır.

Romanın bir yerinde bir yardım örgütü üyesi Danimarkalı Ingrid ile Yussur'un tartışması Batı'nın hediye fikrini özetler mahiyettedir:

Ingrid bir noktada “Şu Çin porselenleri, örneğin,” demişti, “böyle bir hazineyi nasıl kullanacağını bilen Avrupalıların nazik ellerinde neredeyse on yıl hayatta kalmayı başardı.” Sonra hayal kırıklığını sesine yansıtarak, “Senin, Yussur,” diye eklemişti, “hassas yazılımlarla donatılmış bir arabayı, bilgisayarı ya da kuşlar kadar kırılgan bir yapıya sahip bir porseleni nasıl kullanacağını bilmeyen bu Apfrikalılar gibi davranma ihtimalini düşünmek beni kahrediyor. Bence Apfrikalılar kendilerine sunulan teknolojik ve kültürel hediyelerin kıymetini bilemiyor”(71).

Buna karşılık Yussur'un Ingrid'e sorduğu can alıcı soru şudur: “Değer verdiğin bir eşyayı sırf ona sahip olmadığı ya da ihtiyacı olduğu için bir başkasına vermiyorsundur eminim?” (71).

Farah hediyeleşmeyi toplumsal ve kültürel bir metafor olarak kullanır, hediyeenin siyasal bir ayrıcalık, üstünlük kurmasının yanında kültürel ve geleneksel olarak kadının konumunun da çok farklı olmadığını gösterir. Evlilik çağına gelen her kız erkeklere birer hediye olarak algılanır romanda, nitekim Dünya'nın hediye olarak evlendirilmesi ya başkasına sunulması bunun açıkça kanıtıdır. Evli olmayanların 'evsiz' olarak anıldığı bir toplumda kadın olmak, kültürel bir dışlanmaya da beraberinde getirir. Dünya da evsizdir, bir evi, bir ocağı yoktur evlenmediği sürece. Romanda buna 'nüşuz' denir, Müslüman kültürlerde farklı biçimlerde algılanan bu görüş, ataerkil toplumlarda baskın bir eril erk olarak karşımıza çıkar. Romanda İslam kültüründe

evsizlerin mekânı olarak ‘cami’ anılır, ancak Somali toplumunda caminin bu işlevi de yoktur. Roman toplumsal bir eleştirisi de öne sürer.

Farah hediye vermek üzerinden modern dünyanın ‘Üçüncü Dünya’ algısını eleştirirken, ataerkil toplumlarda da bunun manipülatif sonuçlarını ortaya koyar. Dünya’nın çalıştığı hastanenin bile Çin Halk Cumhuriyeti tarafından hediye edilmesi, bağımlılığın derecesini yeterince gösterir.

Neticede, hediye vermenin/almanın bir sorunsal olarak ikame edildiği romanda, gerçekte neyin hediye olduğu sorusuna cevap ararken, Dünya’nın çöplükte bulunan bebeği sahiplenmesi, onu bağrına basması, Allah’ın en güzel hediyesi olarak sunulur. Sahipsiz bebeğin bir lütuf olarak hayatına girmesi, belki de gerçek hediyenin ne olduğunu da açıklar, karşılıksız bir Allah vergisi. Farah’ın bize hatırlatmak istediği gerçek de budur. Aşağıdaki pasajda Somali kültüründeki bir geleneğin takdim edilmesi, Kur’an’daki ‘infak’, yani karşılıksız ve gönülden vermenin bir yansımasıdır. *Qaaraan* uygulamasını anlatırken, Somali kültürünün kendine yetebilirliğini de ortaya koyar Farah.

Bağış toplamak için şapka dolaştırmak Somali’de yaygın bir gelenektir. Bu geleneğe *Qaaraan* denir. Ciddi bir şekilde yardıma ihtiyacınız olduğunda arkadaşlarınızı, akrabalarınızı, eşinizin akrabalarını bir eve davet edersiniz. Ortaya kocaman bir minder serilir. Fakat bazı koşulların yerine getirilmesi gerekir. Yardım isteyen kişinin buna gerçekten ihtiyacının olması ve toplumda saygı duyulan biri olması gerekir; aylak, tembel, borçlu ya da hırsız olmamalıdır. Burada sağduyulu olmak son derece önemlidir. Yardımda bulunanlar ne kadar bağış yaptıklarını söylemezler, yardımı alan kişi de kimin ne kadar verdiğini bilmez. Kişiye yardım yapan bütün bir grup insandır ve hepsine minnet duyar. Aynı kişinin yakın zamanda, bir daha yardım talebinde bulunmasına izin verilmez. Buradan çıkarılacak bir ders varsa o da acil durumların bir defaya mahsus olduğudur, her yıl daha fazlasını talep etmek için kullanılabilecek bahaneler değildir. Peki biz kaç yıldır boş bir tası dolaştırıyoruz elden ele? (247)

Farah'ın Somali geleneksel hikâyeleri, kıssaları öne çıkarması, bu geleneğin bir biçimde hediye olduğunu ve modern hediye algısından çok farklı gerçeğini göstermesi açısından önemlidir. Yukarıdaki hikayede olduğu gibi, romanda anlatılan Musa ve Hızır hikâyesi de Farah'ın yardımlara bağımlı olmadan onurluca hayatta kalma mücadelesine getirdiği bir öneri olarak okunabilir. Romanda Dünya ile Mire arasında geçen konuşmada Afrika geleneksel dinlerinin Tek Tanrılı dinlerden farklı bir yapıya sahip olduğu tartışılırken, hediye algısının da farklı biçimlerde ortaya çıktığını görüyoruz. Somali geleneksel kültüründe hediyeenin daha çok maddi temelli olması, dünyevi değerinin öne çıkması kaçınılmazken. İslam kültüründe bunun aşkın değeri meseleyi daha da karmaşık hale getirmektedir.

“Geleneksel Afrika dinleri ile Yahudi-Hristiyan ve İslam dinleri arasındaki temel fark, her şeyin merkezi olarak yaratılmış bir kâinatın sahip olduğu mistik boyutlarla ilgili. Çıkış noktası şu: kime ya da neye tapıyoruz? Kargaların tanrılaştırıldığı Somali söz konusuysa cevap gayet açık: Somalililer ölüme boyun eğer, kargalar da yaşamın sonlanmasıyla, bu varoluşun sona ermesiyle ilgilidir. Yahudi-Hristiyan ve İslami sistemlerin sunduğu şey ise, ileriye dönük, kişiyi ödüllendiren bir ölümden sonra yaşam mantığıdır. Ölümden sonra cenneti zevklerin garanti edildiği bir inançtır” (130).

Görüldüğü üzere ölüm ve hediyeenin bir arada anılması, şüphesiz, Dünya'nın çöplükte bulunduğu bebeğin ölmesinin anlamı üzerinde düşünmemizi salık veriyor.

Romanda Afrika üzerine düşünceleriyle Farah'ın gölge sesi Taa-riq, yabancı devletlerden gelen yiyecek yardımlarının yozlaşmış liderler ve açlıktan kırılan kitleler arasında bir tampon bölge oluşturduğunu söyler ve devam eder: “Yapılan yiyecek yardımları aynı zamanda Afrikalıların onurlu bir şekilde hayatta kalabilme becerisini de sabote ediyor” (246).

Yardımlar onuru zedeliyorsa, Afrika'nın kalkınmasının önündeki en önemli engellerden birisidir demektir. Yardımlar, Derek Wright'ın dediği gibi, sevgi, şefkat, sadakat ya da pişmanlık doğurabildiği gibi sözleşmesel yükümlülükleri yerine getirebilir, üstünlük ve hakimiyet iddia edebilir ya da bağımlılık yaratabilir. Dolayısıyla yardımların politik öngörülerini hesaplamak için kâhin olmaya gerek yok. Somali açlık, yoksulluk, kıtlık, kuraklık ve ölümle anıldığı surece yardımların işlevselliği geçerli olacaktır. Ki romanın bir yerinde, "Kıtlık Afrikalıların aşına olduğu bir kavram. Somali'de ismini kurallık yıllarından alan insanlar var. İnsanlar kemerlerine bir delik daha açtı ama dilenmedi" (246) der Taariq.

Esas soru şudur: Öyleyse, neden bu durum hep olumsuz algılanıp ya da öyle takdim edilip tüm kıtanın insanlığı tutsak edilir? Belki kurtarıcıdır bütün olanlar, Afrika'dan bakınca bunun çok farklı görüldüğünü görmezden gelmek başka bir tahakküm biçimi değil de nedir? "Kıtlıklar insanları ekonomik, sosyal ya da politik uyuşukluklarından uyandırır. Etiyopyalıların kendilerini kırk yıllık bir diktatörlükten nasıl kurtardığını gördük", der Taariq (247).

Farah'ın itiraz ettiği de ülkesinin geleceğinin dış yardımlara, dış müdahalelere gebe olmasıdır ve bundan dolayı duyduğu endişe romanın en temel meselesi haline gelmektedir.

Monique Lortie'ye,
Axmed Sr. ve ailesine
Annemin
ve Angela Carter'in anısına
En içten sevgilerimle.

Bu romanı birçok kişiye borçluyum, en önemlisi de I. Cunison tarafından İngilizceye çevrilen *The Gift*'in yazarı Marcel Marcus'a olan borcumdur. Ayrıca aralarında Paul Doornbos, Hartum Üniversitesi'nden Profesör Mohamed Omar Beshir ve Dr. Mechthild Reh'in de bulunduğu dostlarıma sonsuz teşekkürler.

I

Bir Hikâye Doğuyor

Duniya etrafını saran sisin arasından belirmekte olan bir hikâyenin ana hatlarını görür, dış dünya alanına ve düşüncelerine müdahale eder.

Duniya bir süredir uyanıktı. Şafağın yaklaşmakta olduğunun farkındaydı. Rüyasında yorgun bir kelebek görmüştü; üstüne çullanmak için böceğin kıpır kıpır gölgesinin sabit duracağı anı kollayan bir kedi vardı yanında. Ardından oda ateşböceklerinin köpük gibi hafif ve sessizce sızan ışıyla aydınlanmıştı. Sıcaktan bunalmış olan Duniya sır üstü uzanmış, kıpırdamadan olanları izliyordu. Kelebek bir oraya bir buraya uçarken kanatlarındaki renkler iç içe geçiyor, ortaya çıkan gökkuşağı onu büyüliyordu. Kedinin gözleri hipnotize olmuş gibi yavaş yavaş kapandı ve sonunda uykuya daldı.

Duniya artık tamamen ayılmıştı, yataktan kalktı.

İşe yürüyerek gitmesi gerekeceğini bildiğinden, çocukları uyanmadan çok önce evden çıktı. Zamanını daha önceki deneyimlerine göre planlamıştı: yolda karşılaşacağı komşularıyla ya da iş arkadaşlarıyla selamlaşmak ve bir önceki günün dedikodularını paylaşmak için duracağını da hesaba kattığında, yol rahat bir tempoda kırk beş dakika sürüyordu.

Olayın yaşandığı gün selamlamalara karşılık vermek için hiç durmamış, konuşan kişiyi tanıımıyormuş başını sallayarak yanlarından geçmişti. Yolun kenarında gördüğü birkaç adamdan kaçırmıştı gözlerini, sarong giymiş, çıplak göğüslerine sardıkları havlularla, dişlerini temizlemek için rumay sapları çiğnerken hep bir ağızdan gürültüyle gargara yapan adamlardan. Duniya'nın adamların arkasında kalan yarı kerpiç yarı tuğladan yapılma evlerde su akmadığını, lavabo ya da doğru düzgün bir tuvalet altyapısının bulunmadığını hatırlaması zor

olmadı. Mogadişu bölgesinde bu gibi imkanların bolca bulunduğu sayılı evden birinde yaşıyordu.

Yoldan geçen biri başını nereye çevirirse çevirsin akın akın dışarı fırlayan insanlarla karşılaşır. Sokaklar hareketli, canlanmıştır: kadınlar avaz avaz komşularıyla sohbet ediyor; okul formalı öğrenci gurupları okula yürüyor; çantalarını bile taşıyamayacak kadar küçük bebekler ana okuluna götürülüyordu. Köşe başlarında bir araçtan diğerine benzin dolduran adamlar vardı. Soğumuş motorları ve açık kaportalarıyla çoğu araç terk edilmiş gibi görünüyordu. Yanlarından bir araba geçerse eğer yayalar ilk önce bir mucizeye tanık oluyormuş gibi arabaya bakar, sonra belki de onları bir yere bırakması umuduyla bakışlarını sürücüye çevirirdi. Bir defasında kalabalık yolun kenarında duran bir taksiye akın etmiş, taksiye binmeye çalışanlar arasında bir izdiham yaşanmıştı. Aracın kapılarını kitlenerek kendini güvene alan sürücü gazlayıp gitmişti.

Beklentilerin aksine etrafta bir şenlik havası vardı. Herkesin aklı petrol kıtlığı ve giderek daha sık yaşanan elektrik kesintilerinde olduğu halde, birbirini hiç tanımayan insanlar durup rastgele bir konu üzerinde sohbet etmek istiyordu. Bazı insanlar kıtlığın sebeplerini biliyor gibi konuşmaya başlıyor, ne kadar süreceği üzerinde tahminler yürütüyordu. Adamın biri devletin petrol çıkan Arap ülkelerinden birine bir heyet gönderdiğinden ve tankerler dolusu petrolle ülkeye dönmeyi umduklarından bahsediyordu.

Duniya, gayri resmi bir tabela gibi bölgeyi ikiye ayıran asfalt yolun karşısına geçti; bir taraf kendi yaşadığı fakir kesim, diğeri yüksek gelirli olmasa da orta sınıf. Konuşmaların içeriği ve aksanlarsan Hodan'da olduğunu anlayabiliyordu. Katran kaplı iki yolu birbirine bağlayan ve bir çıkmaz sokak kadar sessiz geniş toprak yola girdi. Aniden derin bir üzüntüye kapıldı, etraftaki sessizlik onu rahatsız etmiş, nefes alışları düzensizleşmişti. Tanımlanamaz bir kokuya sırtından geçen bir ürperti hissetti. Tehlikeyi bir bölgeye girmişti sanki. Daha fazla ilerlemek istemedi. Durdu.

Rüyasında gördüğü kediye benzeyen kediyi o zaman fark etti.